

فهرست کامل صفحه‌های Top4

سنجر سرابندی - امیر منصور

مقدمه

اولین صفحه‌های ریزشیار وینیل ۴۵ دور فارسی در سال ۱۳۳۷ شمسی در تهران، ضبط و در خارج از کشور تولید شده‌اند. در اوایل دهه ۱۳۴۰ شمسی، تولید صفحه‌های مذکور، تدریجا داخلی و بومی می‌شود. تنوع گسترده‌ای از لیبل‌ها، نوع آثار، هنرمندان مختلف و حتی بازتولید آثار عربی، هندی و فرنگی، در بین صفحه‌های ۴۵ دور تولید ایران مشاهده می‌شود. هدف این مقاله، معرفی صفحه‌های دارای لیبل Top4 و ارائه دیسکوگرافی کامل آن‌هاست.

بنگاه بتهوون

بنگاه بتهوون متعلق به برادران چمن‌آرا، واقع در اول خیابان منوچهری دارای تلفن شماره ۳۰۲۹۷۴، در نیمه دوم دهه ۱۳۳۰ شمسی، نمایندگی فروش صفحه‌های "آهنگ" را برعهده داشت که در تهران ضبط و در آلمان تولید می‌شدند. سیر توسعه "بنگاه بتهوون" به "فروشگاه بتهوون" تا تاسیس شرکت "آهنگ‌روز" در عرصه توزیع و تولید صفحه‌های وینیل ۳۳ و ۴۵ دور با لیبل‌های

گوناگون، قابل پیگیری و مستندسازی است.

پاکت صفحه‌های ۳۰ سانتی بتهوون حاوی کروکی آن بنگاه در اواخر دهه ۱۳۳۰ شمسی

Top4

لیبل مورد استفاده شرکت آهنگ روز برای بازتولید موسیقی فرنگی، "Top4" یا در اصل "4Top" است که با الهام‌گیری از نمونه‌های مشابه خارجی، از سال ۱۳۴۳ شمسی (۱۹۶۴ میلادی) تولید و عرضه آن به بازار، آغاز می‌شود. فرمت اولیه و اصلی این صفحه‌ها، EP (Extended Playing) یا صفحه‌های ۴۵ دور ریزشیاری است که بر هر روی آن دو قطعه و با مدت تقریبی ۵ تا ۷ دقیقه ضبط می‌شد. وجه تسمیه Top4 نیز از همین جهت بود که هر صفحه، حاوی ۴ قطعه (track) مورد توجه و استقبال علاقمندان موسیقی پاپ فرنگی در ایران بود.

صفحه‌های Top4 از شماره EX4001 آغاز شده و طی مدت بالغ بر ۹ سال، تا سال ۱۳۵۱ شمسی (۱۹۷۲ میلادی) ۴۰۲ صفحه تا شماره EXS4402 با این لیبل منتشر می‌شود و بسیاری از این صفحه‌ها، چندین نوبت بازتولید می‌گردند که از تفاوت در شکل برچسب در پشت پاکت صفحه‌ها، قابل تمیز است.

بخش قابل توجهی از اولین صفحه‌های Top4 را قطعات ایتالیایی، فرانسوی و اسپانیولی و به اصطلاح امروزی یوروویژن (Eurovision) تشکیل می‌دهد و به نظر می‌رسد نسخه اصلی (Master) آنها از EP های غربی (نظیر ادئون تولید فرانسه) گرفته شده باشد.

تعداد نسبتاً زیادی از آثار گروه‌های بیت اروپایی نیز در آثار منتشره بین سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۷ صفحه‌های Top4 مشاهده می‌گردد و پس از آن، شاهد صفحه‌های بیشتری در سبک و سیاق ریتم اند بلوز (Rhythm & Blues) و راک (Rock) هستیم که تا آخرین روزهای انتشار این صفحه‌ها ادامه

Top4 با وینیل رنگی

می‌یابد. نکته جالب آنکه بازتولید قطعات اروپایی، معمولاً شامل آثاری است که تنها در کشور اصلی آن و به دلیلی در ایران معروف بوده‌اند و موفق به داشتن رتبه اول در چارت انگلستان یا آمریکا نبوده‌اند. در مورد قطعات دیگر به نظر می‌رسد به نوعی قانون اسنساخ (کپی رایت) رعایت شده زیرا همه آثار منتشره، از سینگل‌های دارای جایگاه اول در چارت، انتخاب شده‌اند و قطعات متعلق به آلبوم‌های هنرمندان یا گروه‌ها در بین آنها دیده نمی‌شود.

وینیل مورد استفاده عموماً سیاه رنگ بوده و در بین هر عنوان، نسخ محدودی با وینیل رنگی یا به صورت چندرنگ تولید شده‌اند که از زاویه کلکسیونری دارای اهمیت و ارزش خاص خود می‌باشند.

شماره کاتالوگ‌ها

براساس آنچه ذکر شد به‌طور متوسط در هر سال بالغ بر ۵۰ صفحه Top4 توسط شرکت آهن‌گ‌روز به نشانی خیابان پهلوی، شماره ۱۱۷، منتشر می‌شده است که در آن‌ها شماره کاتالوگ با شماره صفحه یکسان می‌باشد و همانگونه که اشاره شد با شماره EX4001 آغاز و تا شماره EXS4372 که نخستین صفحه استریوی Top4 بوده و به همین دلیل پیشوند EX به EXS تبدیل شده، استمرار می‌یابد. تنها ۳۰

صفحه با مشخصات فنی جدید، تا پایان عمر صفحه‌های Top4 تولید می‌شود و EX4402 آخرین محصول با این لیبل است. مستندات قابل توجهی برای شماره کاتالوگ‌های صفحه‌های Top4 وجود دارد که اهم آن‌ها فهرست‌های مندرج در پشت پاکت‌های صفحه‌هاست. نمونه‌ای از کاتالوگ چاپ شده برای فروشگاه‌های صفحه با عنوان (Top4 Dealer Aid) نیز وجود دارد که کاتالوگ سال ۱۹۶۹ میلادی به زبان انگلیسی با چاپ دو رنگ در ۱۰۶ صفحه با قطع رقیعی در دسترس بوده و تا شماره EX4223 در این سند گزارش شده‌است. بخش اخیر این کاتالوگ را ده صفحه دیگر تا شماره EX4233 با عنوان عرضه جدید (New Release) تشکیل می‌دهد. ضمناً دو فهرست الفبایی از عنوان صفحه‌ها و اسامی هنرمندان یا گروه‌ها نیز در این کاتالوگ وجود دارد.

برچسب‌ها

اولین انتشار صفحه‌های Top4 با برچسب‌های سفید رنگ صورت گرفته و در نوبتی دیگر تعداد محدودی از صفحه‌های با شماره کاتالوگ پایین با برچسب قهوه‌ای و دایره‌ای قرمز یا نارنجی نیز، باز تولید شده‌اند. برچسب عمومی صفحه‌های Top4 مشکی با لوگوی مخصوص آن می‌باشد که در بالای برچسب (موقعیت ساعت ۱۲) قرار گرفته و از سری EX4300 دو شاخه زیتون در حاشیه برچسب اضافه می‌شود. نمونه‌هایی از تغییر گرافیکی در برخی صفحه‌های پس از EX4350 که شامل تغییر محل لوگو و نوشته‌ها می‌باشد، دیده می‌شود.

شماره قالب‌ها

شماره قالب اولین صفحه Top4 یعنی صفحه EX4001 دارای پیش‌شماره TF و شماره سریال 50 است که تا صفحه EX4011 با شماره قالب TF71/TF72 ادامه می‌یابد. دو صفحه EX4012 و EX4013 فاقد شماره قالب می‌باشند و بر روی دوم صفحه EX4014 شماره قالب ST104 قرائت شده است. پیش شماره ST حداقل تا روی اول صفحه EX4017 مشاهده شده و از این به بعد با حفظ ترتیب شماره قالب، فقدان پیش‌شماره و یا تبدیل آن به TP (TP159/160 برای صفحه EX4039) و پیش‌شماره T (T181/182) برای صفحه EX4050 و صفحه‌های پس از آن تا حدود صفحه EX4160 و سپس استفاده مجدد از پیش‌شماره TP تا آخرین صفحه یعنی TP875/876 برای EXS4402 که قطعه معروف Pop corn است، ادامه می‌یابد.

پاکت‌ها و کاورها

صفحه‌های Top4 ابتدا فاقد پاکت خاص و مصور بوده و با استفاده از چند نوع پاکت عمومی در معرض فروش قرار می‌گرفته‌اند که نمونه آن‌ها، درج شده است. اولین پاکت مصور از این مجموعه متعلق به صفحه EX4023 است و دومین پاکت مصور مربوط به "موسیقی فیلم زوربا" با شماره EX4035

می‌باشد که از مقوای نسبتاً ضخیم و با شرایطی متمایز با سایر پاکت‌ها تولید شده است. برای مابقی صفحه‌هایی که دارای پاکت مصور مخصوص می‌باشند از کاغذهای نازکتر استفاده شده و غالباً در پشت

پاکت‌ها، فهرستی از صفحه‌های قبلی درج شده‌است. در اواسط سری EX4300 جنس کاغذ و کیفیت چاپ ارتقاء می‌یابد و در پشت پاکت نیز بجای فهرست همیشگی، تصویر ۸ پاکت دیگر نقش بسته است و از این حیث تشابه کاملی با صفحه‌های فارسی "آهنگ‌روز" دارد.

تصاویر استفاده شده بر روی پاکت‌ها بر چند نوعند. یک دسته شامل تصاویری از چهره زنان است که به آنها "cover girl" می‌گویند و عموماً از جلد صفحه‌های ۳۳ دور بدون کلام، اخذ و اقتباس شده‌اند. دسته دوم ناشی از کار گرافیکی با خطوط و حروف و فاقد تصویر می‌باشند که مجموعه آثار soul دارای این نوع جلد می‌باشند. دسته سوم کاورهای حاوی تصاویر هنرمندان و گروه‌ها و یا صحنه‌هایی از فیلم (برای موسیقی فیلم) می‌باشند که بیشتر از عکس‌های فرعی و یا پشت جلد

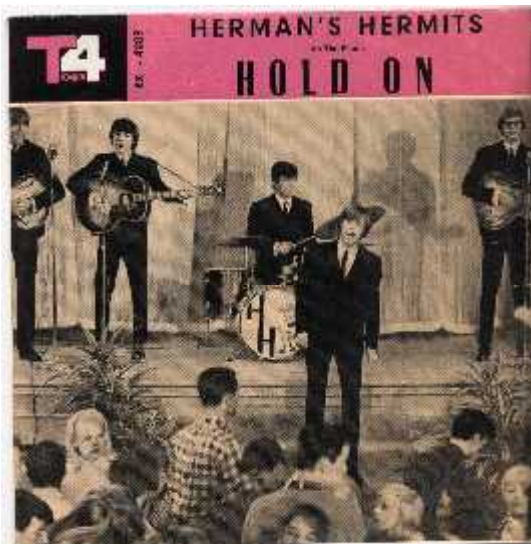
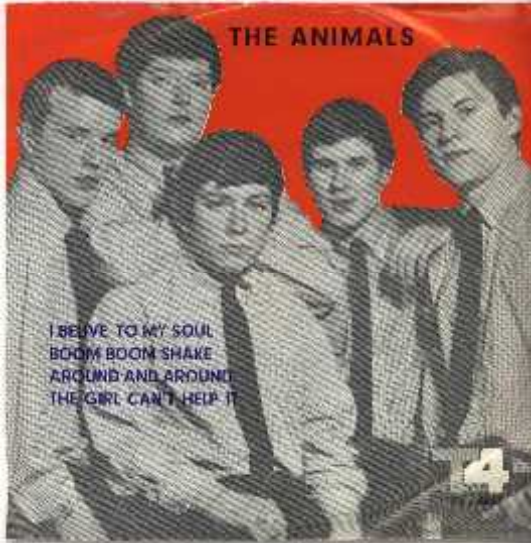
صفحه‌های ۳۳ دور استفاده شده است. شماره EX4400 دارای پاکتی ویژه می‌باشد که عدد 4400 با فونت درشت بر روی زمینه آبی آسمانی متالیک آن نقش بسته است. یادآور می‌شود چند صفحه دوقلو از بیتلز، آل‌بانو و دیگران نیز در این مجموعه وجود دارد. از بین هنرمندان ایرانی هم تنها تصاویری از گروه ربلز، ویگن و گوگوش (EX4349) بر روی جلد این صفحه‌ها مشاهده می‌شود که مستقلاً (صفحه‌های ربلز و گوگوش) یا

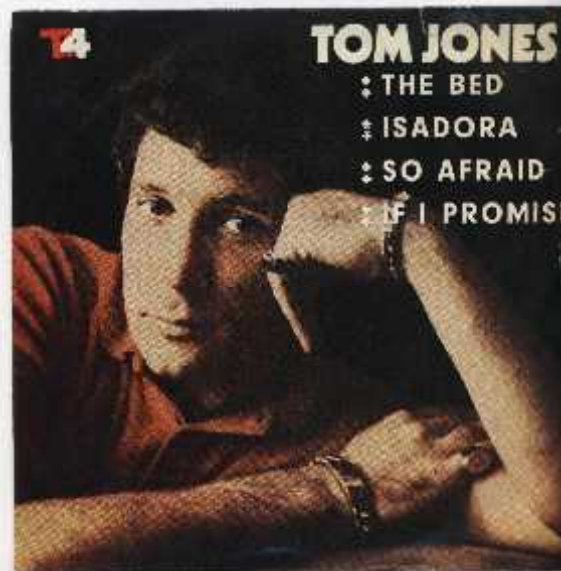
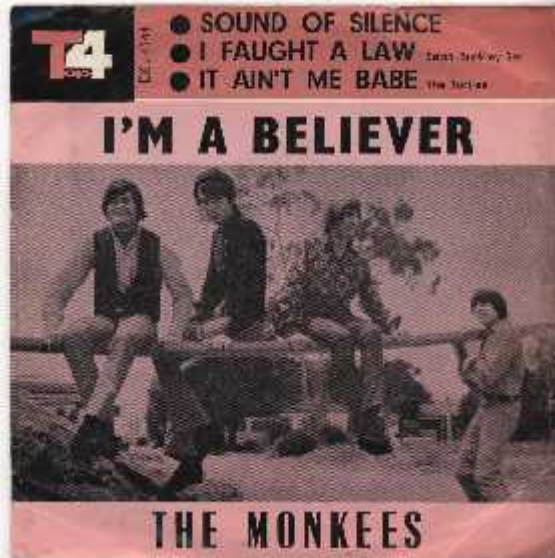
در کنار تصاویر دیگر (صفحه‌ای حاوی یک قطعه از ویگن) بر کاور صفحه‌هایی که به فرنگی اجرا کرده‌اند، نقش بسته‌اند. نمونه‌هایی از پاکت و کاور صفحه‌های Top4 در اینجا مشاهده می‌شود:

Top4
EX-4035

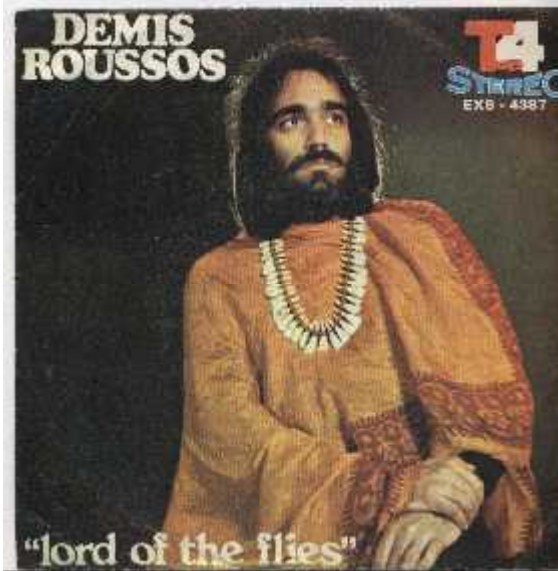
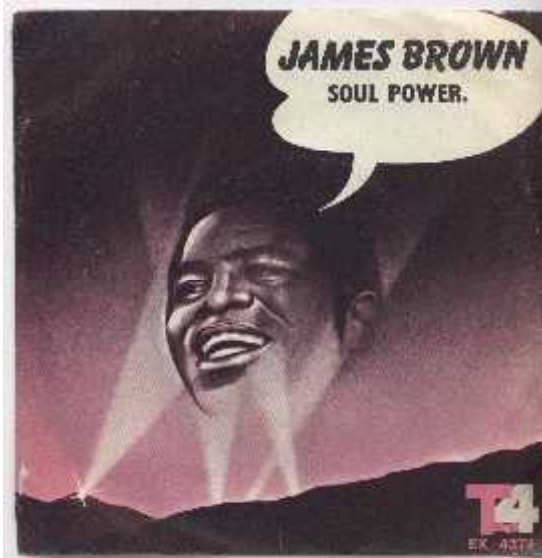
زوربای یونانی، تنها
پاکت با نوشته فارسی

به عبارت new release توجه شود

یادآور می‌شود در نیمه دهه ۱۳۴۰ شمسی، فعالیت‌های موزی نیز در رادیو و در مطبوعات در راستای معرفی آثار موسیقی غربی شکل می‌گیرد که طی آن، معرفی آثار صوتی و تاریخچه گروه‌ها و باندها با متن اشعار و ترجمه فارسی آن‌ها صورت می‌گیرد. از عمده‌ترین نمونه‌های این تلاش، انتشار ویژه‌نامه "آهنگ‌روز و جاز" توسط مجله امید ایران در تابستان ۱۳۴۵ می‌باشد که در ۸ صفحه در میان مجله منتشر می‌شده و تصویر نمونه‌هایی از آن‌ها نقل می‌گردد.

صفحه اول از اولین شماره ضمیمه

صفحه اول از دومین شماره ضمیمه

دیسکوگرافی

در آخرین بخش این مقاله دیسکوگرافی کامل صفحه‌های Top4 درج می‌شود. عموماً بر هرروی صفحه دو قطعه و در چند مورد محدود، سه قطعه وجود دارد که جمعا حدود ۸۰۰ اثر (track) به زبان‌های انگلیسی، فرانسه، اسپانیولی و ایتالیایی را شامل می‌گردد.